

СУДСКА ЗАШТИТА ЗАПОСЛЕНИХ

ПАРНИЧЕЊЕ СА ДРЖАВОМ

Шта запослени у систему одбране могу да очекују ако туже државу за неисплаћене зараде или у неком другом радном спору са државом као послодавцем

С укидањем војних судова и пребацивањем надлежности за решавање кривичних, али и управних ствари на редовне судове опште надлежности, запослени у систему одбране принуђени су да за проблематику радних односа, која је углавном у систему одбране регулисана у управној процедури, евентуалну судску заштиту обезбеде у класичном парничном поступку, односно у његовој посебној целини – радном спору. Зато је добро познати правила радног спора, али и све његове по закону могуће исходе.

■ ПОКРЕТАЊЕ РАДНОГ СПОРА

Када се у радном спору као тужени послодавац појављује Министарство одбране Републике Србије (МО РС), примењују се одредбе још важећег *Закон о Војсци Југославије*, који се мора примењивати до доношења новог. На основу члана 194. *Закон о ВЈ*, свако ко сматра да му је МО РС нанело неку штету, било то физичко или правно лице, па и запослени у систему одбране, дужан је да се пре покретања судског поступка обрати надлежном законском заступнику МО РС, са захтевом за обештећење ван спора. То значи да странка пре покретања радног спора мора да упути, на пример, Дирекцији за имовинскоправне послове Министарства одбране – Одељењу у Београду, улица Светозара Марковића 21, писмени предлог за вансудско поравнање. Уколико предлог не буде усвојен у целини или ако наведени законски заступник ништа не одговори у року од три месеца од дана подношења предлога, странка може покренути радни спор тужбом пред надлежним општинским судом. То може бити или Други општински суд у Београду, који је надлежан за спорове са МО РС, али и неки други општински суд на чијој територији запослени у систему одбране који покреће спор има пребивалиште или где је запослен,

односно где обавља или је обављао рад за потребе МО РС. О избору надлежног суда на тај начин одлучује запослени, који покреће спор, и то је повољно за њега, пре свега због мањих трошкова ако са веће удаљености не мора да долази у место суђења.

Покренути парнични поступак пред надлежним општинским судом је првостепени поступак и он се у принципу завршава пресудом. Међутим, странка која је изгубила радни спор на тој инстанци увек може жалбом у прописаном року блокирати правноснажност, а тиме и извршност донете пресуде и тиме продужити поступак и пребацивати овлашћење за одлучивање на непосредно виши окружни суд.

Пренето одлучивање о предмету радног спора поводом жалбе на надлежни окружни суд јесте другостепени парнични поступак и он се, такође, у принципу завршава пресудом као најчешћим исходом. Странка која је на тој инстанци изгубила спор више не може да блокира правноснажност и извршност пресуде. Њој стоје на располагању ванредни правни лекови, које овде нећемо помињати, али њихова употреба не може спречити запосленог који је добио спор да, на пример, наплати досуђени му новчани износ са законском затезном каматом и трошковима парничног поступка, уколико их је тражио.

Најчешћи ванредни правни лек у оваквим случајевима била би ревизија и о томе одлучује Врховни суд Србије. Иако *Закон о парничном поступку* прописује да је ревизија забрањена у радном спору када су у питању потраживања из радног односа радника према послодавцу, без обзира на вредност, а ван радног спора увек када је новчана вредност штете мања од 500.000,00 динара, *Закон о парничном поступку* даје овлашћење суду који о ревизији одлучује да на основу члана 395. поступи и другачије, ако процени да је то битно за разматрање правних питања од општег интереса, за уједначавање судске праксе, или када је потребно ново тумачење права.

ТРОШКОВИ ПАРНИЧНОГ ПОСТУПКА

Треба имати у виду да приликом покретања парничног поступка пред судом, онај ко поступак покрене мора платити одређену судску таксу, зависно од вредности предмета спора, без обзира на то да ли је реч о новчаном потраживању или о нечему другом. Међутим, та такса не покрива и укупне трошкове поступка који су увек већи, а које на крају мора да сноси она страна која је изгубила спор, па макар то било и на крају у поступку поводом ванредног правног лека.

О коликим је износима реч може се видети у *Закону о судским таксама*, па тако, на пример, приликом подношења тужбе за потраживање из радног односа, ако је тражени износ од 500.000 до 1.000.000 динара, треба одмах платити суду и таксу од 15.000 динара, увећану за један посто од тачне вредности потраживања, што је најмање 20.000 динара.

Ако тужилац поступак води преко адвоката, мора да има у виду да, без обзира на исход спора, позитиван или негативан по њега, адвокат по закону има право на своју зараду и такав начин вођења поступка увек више кошта. Простије речено, ако тужилац који је на основу правноснажне другостепене пресуде наплатио одређен износ и исплатио свог адвоката тек после добијања те суме, дође у ситуацију да у поступку пред Врховним судом Србије, а поводом уложеног ванредног правног лека противника, коначно изгуби спор, мораће да врати противној страни целокупну суму, без адвокатове зараде, која се тада појављује као додатна штета тужиоца који није успео.

Када се неко упусти у овакав спор треба да има на уму и ону народну да се најслађе смеје онај ко се задњи смеје. На жалост или на радост, како које стране у парничном поступку, тужиоца или туженог, правноснажна пресуда не мора да буде и коначна пресуда. Ако суд који одлучује о ревизији као ванредном правном леку, а то је увек највиши суд, усвоји ревизију и у последњој инстанци коначно реши спор тако што ће оборити постојећу правноснажну пресуду и одбити, на пример, тужбени захтев као неоснован, ето великих проблема за странку која је на основу правноснажне пресуде наплатила неки већи новчани износ од противника у спору. Мораће све да врати и то још са законском затезном каматом, а мораће на крају да плати противнику и све трошкове поступка од самог почетка па до оваквог краја, јер суд који одлучује о ревизији одлучује и о трошковима целог поступка.

Ако онај ко на овакав начин коначно изгуби спор има само плату, мораће да враћа досуђени износ месечно са каматом у износу до једне трећине плате. Ако поседује макар неку некретнину на територији државе, може доћи у ситуацију да му буде принудно продата у извршном поступку ради наплате дуга, па је онда у тајкој ситуацији увек боље излаз потражити у кредиту неке банке.

■ ПОСЛЕДЊА ШАНСА

Да ли странка која овако коначно изгуби спор може нешто да уради. Иако не може никако да спречи наплату дуга, јер је спор мериторно и коначно решен на највишем нивоу у њеној држави, странка може да се обрати Европском суду за људска права у Стразбуру у Француској, али само ако је странка која тражи заштиту појединац, односно физичко лице. Наша држава је најновијим изменама законодавства прихватила надлежност тог суда и извршност његових пресуда, без посебног поступка признања, и када је држава страна која је изгубила спор пред њим. Будући да је Суд у Стразбуру последња могућа и коначна инстанца за одређене врсте спорова, странка која заиста жели да се „последња смеје“ не би требало да сматра да је поступак коначно завршен док и тај суд не каже последњу реч, наравно уколико конкретна странка жели и хоће да му се обрати. Али услови обраћања и поступак пред Европским судом за људска права у Стразбуру већ су друга, много обимнија прича. ■

Александар ГАВРИЛОВИЋ

ИЗ СРПСКЕ ГАРДЕ

ШЕЈИЋИ

Иван, Горан и Зоран су рођена браћа. Три тасита момка родом из Куршумлије. Три Шејића у српској Гарди.

Зоран је најстарији. По завршетку математичке гимназије отишао је на одслужење војног рока. Војна полиција. Приштина 1995. године. Униформа по мери, позив према све израженијој жељи. Школа за подофицире, прва дужност у ондашњој Гардијској бригади 1997. године. Каква срећа...

Више пута награђиван, одликован и ванредно унапређен. Каже да му је једна од животних обавеза да своја два сина васпитава на светлим и јуначким традицијама наше историје. Жели да се и они уледају на оца и два стрица. Војни позив као породична традиција.

Средњи по рођењу, Горан, завршио је економску школу. Трудно се да војни рок у подгоричком граничном батаљону оконча са најбољим оценама како би се као и старији брат запослио у елитној Гардијској бригади. Успео је то 2001. године. Најпре војник по уговору, касније подофицир. Сада је све по светио усавршавању. Каже, позив војног старешине је најчистији.

Иван је био војни полицајац. И он је жарко желео у Гарду. Жеља му се испунила 2005. године. Постао је војник по уговору. Намерава да се даље школује и придружи двојици старије браће који су подофицири. Посебно наглашава да су сва тројица поносни што потичу из устаничке Топлице, из војничке породице.

Прадеда Василије је шест година провео у борбама током Првог светског рата, деда Радојица, целе четири у народноослободилачком рату. На њиховим униформама сијала су бројна одликовања која унуци с поносом чувају.

Шејићи су способни људи. Верују да би са лакоћом обављали и сваки други посао. Али овај војнички, некако им је најближи срцу и надају се да ће још дуго носити нову униформу са српским обележјима. Као што су, уосталом, униформе часно носиле претходне генерације Шејића. ■

Миливоје ПАЈОВИЋ